

**JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA KUMALIZA ELIMU YA MSINGI**

01

KISWAHILI

Muda: Saa 1:30

Jumatano, 09 Septemba 2015 mchana

Maelekezo

1. Karatasi hii ina sehemu A, B, C, D na E zenye maswali **hamsini (50)**.
2. Jibu maswali **yote** katika kila sehemu.
3. Soma maelekezo yote yaliyoko katika **karatasi maalum ya kujibia (OMR)** na kujaza taarifa zote.
4. Andika **Namba yako ya Mtihani** kisha **weka kivuli** kwenye **tarakimu** za namba hiyo mahali panapohusika kwenye karatasi yako ya kujibia.
5. **Weka kivuli** katika herufi ya jibu sahihi kwa kila swali katika karatasi yako ya kujibia uliyopewa, kwa mfano kama jibu sahihi ni A weka kivuli kama ifuatavyo:

A	B	C	D	E
----------	----------	----------	----------	----------

6. Ukigundua kuwa herufi uliyowekea kivuli **si jibu sahihi** futa kivuli hicho kwa umakini kwa kutumia **kifutio safi** kabla ya kuweka kivuli katika herufi mpya.
7. Tumia **penseli ya HB** tu.
8. Simu za mkononi **haziruhusiwi** ndani ya chumba cha mtihani.

SEHEMU A: SARUFI

Katika swali la 1 – 20, weka kivuli katika herufi ya jibu lililo sahihi katika karatasi yako ya kujibia.

1. “Ramadhani anacheza mpira uwanjani.” Sentensi hii ikiwa katika hali ya mazoea itakuwa ipi kati ya hizi zifuatazo?
A Ramadhani hucheza mpira uwanjani B Ramadhani atacheza mpira uwanjani
C Ramadhani alicheza mpira uwanjani D Ramadhani amecheza mpira uwanjani
E Ramadhani anacheza mpira uwanjani.
2. “Bura yangu sibatili na rehani.” Kitenzi “sibatili” kipo katika hali ipi?
A Mazoea B Timilifu C Ukanushi D Kuendelea E Shurutia.
3. “Babu alikuwa analima shambani.” Neno “alikuwa” ni aina ipi ya kitenzi?
A Kitenzi kikuu B Kitenzi kitegemezi C Kitenzi jina
D Kitenzi kishirikishi E Kitenzi kisaidizi.
4. Katika sentensi zifuatazo ipi ina maana sahihi?
A Sikuwa najua Halima ni dada yako.
B Sikujua kuwa Halima ni dada yako.
C Sikuwa ninajua Halima ni dada yako.
D Sikuwa ninajua kuwa Halima ni dada yako.
E Sikuwa ninajua kwamba Halima ni dada yako.
5. Ni neno lipi kati ya yafuatayo ni kisawe cha neno “hifadhi?”
A Weka B Panga C Tunza D Ficha E Funga.
6. Lahaula! Loo! La hasha! Masalale! ni maneno ya aina gani?
A Vitenzi B Vihisishi C Viwakilishi D Vivumishi E Viunganishi.
7. “Ingawa walipata matatizo mengi safarini_____walifika salama.” Neno lipi linakamilisha sentensi hiyo kwa usahihi?
A vilevile B kwa hiyo C halikadhalika D hivyo E hatimaye.
8. “Mjukuu wangu hupenda kuniambia kila mara.” Sentensi hiyo ipo katika kauli gani?
A Kutendwa B Kutenda C Kutendeka D Kutendana E Kutendewa.
9. “Wawili wameshindwa kupanda mlima Kilimanjaro.” Kiwakilishi katika sentensi hiyo ni kipi?
A Mlima B Kupanda C Wameshindwa D Kilimanjaro E Wawili.
10. “Vita ilipoanza nchini Kenya watu wote _____.” Kitenzi kipi kinakamilisha sentensi hiyo?
A walitweta B walitaharuki C walitunukiwa D walinusurika E walitahamaki.
11. “Tulicheza ngoma na kuimba usiku kucha.” Katika sentensi hii watenda ni nafsi ipi?
A Ya tatu wingi B Ya pili wingi C Ya pili umoja
D Ya tatu umoja E Ya kwanza wingi.

12. "Utundu wake ulimfanya ajulikane shuleni." Neno "Utundu" limetumika kama aina gani ya neno?
A Kivumishi B Nomino C Kiwakilishi D Kitenzi E Kielezi.
13. "Mwanamuziki hodari aliimba nyimbo vizuri." Kielezi katika sentensi hii ni kipi?
A Hodari B Aliimba C Mwanamuziki D Nyimbo E Vizuri.
14. "Mgeni aliondoka alikofikia _____kuaga." Kifungu kipi cha maneno kinachokamilisha sentensi hiyo kwa usahihi?
A licha ya B pasi ya C bila kwa D bila ya E bila na.
15. Neno moja linalojumuisha herufi "a, e, i, o na u" ni lipi?
A Silabi B Konsonanti C Mwambatano D Kiambishi E Irabu.
16. "Kaka anapenda kujisomea chumbani mwake." Katika sentensi hiyo kitenzi kisaidizi ni kipi?
A Anapenda B Chumbani C Kujisomea D Kaka E Kwake.
17. "Mchezo mkali ni ule tuliocheza _____ ya Timu ya Majengo." Neno lipi linakamilisha tungo hiyo kwa usahihi?
A zidi B zaidi C kabla D thidi E dhidi.
18. Mama Ntilie akiondoka, uondoke naye. Sentensi hii ipo katika wakati gani?
A Ujao B Timilifu C Shurutia D Uliopo E Mazoea.
19. Mpira umegonga mwamba nusura goli liingie. Neno lipi linaonesha kitendwa?
A Nusura B Goli C Mpira D Mwamba E Liingie.
20. Ni neno lipi kati ya haya yafuatayo ni **tofauti** na mengine?
A Sahibu B Ajuza C Msiri D Mwandani E Mwenzi.

SEHEMU B: LUGHA YA KIFASIHI

Katika swali la 21 – 30, weka kivuli katika herufi ya jibu lililo sahihi katika karatasi yako ya kujibia.

21. Nahau isemayo, "Mtu mwenye ndimi mbili" ina maana ipi kati ya zifuatazo?
A Mropokaji B Mwongo C Kilimilimi D Kigeugeu E Mfitini.
22. Wanafunzi walipotoka safari walilala usingizi wa pono. Msemo usemao, "Usingizi wa pono" una maana gani?
A Usingizi wa mang'amung'amu B Usingizi wa maruweruwe
C Usingizi mzito mno D Usingizi wa kustukastuka
E Usingizi wa njozi.
23. Kitendawili kisemacho "kamba yangu ndefu lakini haiwezi kufunga kuni," kina maana ipi kati ya hizi zifuatazo?
A Mkufu B Nyoka C Waya D Treni E Njia.

Ukurasa wa 3 kati ya 7

24. Methali isemayo "Mgaagaa na upwa hali wali mkavu," inatoa funzo gani?
 A Bidii huleta mafanikio
 B Mafanikio ni matokeo ya kazi
 C Bidii huleta faraja
 D Bidii ni kazi ya kuhangaika
 E Mafanikio ni ya lazima.
25. Usingelitia chumvi kwenye kile kikao wajumbe wasingeligombana. "Kutia chumvi" ni usemi wenye maana gani?
 A Kuongeza maneno yenye maudhi
 B Kuongeza Maneno ya kushtusha
 C Kuongeza maneno ya utani
 D Kuongeza maneno yenye ukweli
 E Kuongeza maneno yasiyo na ukweli.
26. _____ hufa maskini." Kifungu kipi hukamilisha methali hiyo kwa usahihi?
 A Anayeiba cha nduguye
 B Anayekula cha nduguye
 C Mtegemea cha nduguye
 D Mkimbilia cha nduguye
 E Asiyethamini cha nduguye
27. Nahau ipi kati ya hizi zifuatazo hutumika kwa watu ambao matendo yao si ya kupendana?
 A Kumkubali mtu kwa ulimi tu.
 B Hawapikiki katika chungu kimoja.
 C Kupaka mafuta kwa mgongo wa chupa.
 D Kuvisha kilemba cha ukoka.
 E Panya huuma huku akipuliza.
28. Methali ipi kati ya hizi zifuatazo haitoi onyo kuhusu tabia ya mtu?
 A Asiyesikia la mkuu huvunjika guu.
 B Kiburi si maungwana.
 C Mtoto mkaidi mngoje siku ya ngoma.
 D Mkaidi hafaidi mpaka siku ya idi.
 E Mtoto mwerevu hafunzwi adabu.
29. Methali ipi kati ya hizi zifuatazo inapingana na hii, "Umoja ni nguvu utengano ni udhaifu."
 A Panya wengi hawachimbi shimo
 B Kidole kimoja hakivunji chawa
 C Palipo na wengi hapaharibiki neno
 D Mkono mmoja hauchinji ng'ombe
 E Jifya moja haliinjiki chungu.
30. "Mchelea mwana kulia hulia yeye mwenyewe." Methali hii inatoa funzo gani?
 A Bora kulea kuliko kulelewa.
 B Kuhofia kulea si malezi bora.
 C Mtoto asipofunzwa vema huaibisha.
 D Kulea mtoto ni kazi kubwa.
 E Malezi ya mtoto husababisha hofu.

SEHEMU C: UFAHAMU

Soma kwa makini habari ifuatayo kisha jibu maswali 31 - 40 kwa **kuweka kivuli katika herufi ya jibu lililo sahihi** katika karatasi yako ya kujibia.

Matunda kama yalivyo mazao mengine ya kilimo yanatokana na mimea mbalimbali. Kwa mfano fenesi ni tunda litokanalo na mfenesi na chungwa hutokana na mchungwa. Maembe, mapapai, mananasi na mapera ni matunda matamu. Ubuyu, ukwaju na limau ni matunda machachu. Hata hivyo, karibu matunda mengi huwa machachu yakiwa mabichi, yakiiva huwa matamu.

Miaka ya hivi karibuni watu wengi wamepanda mimea ya matunda kwenye maeneo ya nyumba zao, hivyo kujipatia matunda kwa njia rahisi. Baadhi ya watu wanaoishi katika mikoa kama vile Tanga na Morogoro wamelima mashamba ya matunda na wameshaona faida ya kilimo hicho na kupanua mashamba yao. Licha ya watu hao kujipatia chakula bora, wameuza matunda na kuwa na pato kubwa.

Matunda yana umuhimu mkubwa sana katika miili yetu. Matunda tunayokula yanaikinga miili yetu isipatwe na maradhi. Pia matunda yanaongeza damu mwilini, husaidia kuponyesha vidonda haraka na macho kuona vizuri katika mwanga hafifu. Watu wasiokula matunda hupata udhaifu wa fizi ambao husababisha fizi kutoa damu.

Aidha matunda ni kiburudisho wakati wa joto. Watu wengi wamekuwa wakisindika matunda ili kupata juisi kwa ajili ya matumizi ya nyumbani na biashara.

31. Kichwa cha habari hii kinachofaa zaidi ni kipi?
 A Matunda kwa afya
 B Umuhimu wa matunda
 C Matunda chanzo cha pato
 D Matunda na ulinzi wa mwili
 E Matunda hujenga mwili.
32. "Watu wanaokula matunda huepuka magonjwa mengi," ni methali ipi inaendana na kauli hii?
 A Heri kufa macho kuliko kufa moyo
 B Usiache mbachao kwa msala upitao
 C Kinga ni bora kuliko tiba
 D Lisemwalo lipo na kama halipo laja
 E Mwenye kovu usidhani kapoa.
33. Maji ya matunda yaliyokamuliwa huitwaje?
 A Mvinyo
 B Juisi
 C Jusi
 D Rozera
 E Zabibu.
34. "Matunda yaliyoiva" ina maana sawa na ipi kati ya zifuatazo?
 A Yenye ukakasi
 B Machachu
 C Matamu
 D Mabichi
 E Mabivu.
35. "Kilimo cha matunda kimekuwa cha faida kubwa kwao." Methali ipi ambayo inaendana na maelezo hayo?
 A Jembe halimtupi mtu
 B Mla ni mla leo mla jana kala nini
 C Jisaidie Mungu akusaidie
 D Mchumia juani hulia kivulini
 E Kula nanasi kwahitaji nafasi.
36. Ni kwanini wakulima wa matunda hupanua mashamba yao?
 A Kupata chakula
 B Kupata kiburudisho
 C Kuongeza pato
 D Kupata sifa
 E Kupata mikopo.
37. Matunda ya ubuyu na ukwaju yakiwa yameiva huwa na ladha gani?
 A Chumvi
 B Uchungu
 C Ukakasi
 D Ukali
 E Uchachu.

38. Kazi kubwa ya matunda mwilini ni ipi?
 A Kuponyesha macho B Kuburudisha C Kujenga mwili
 D Kuponyesha vidonda E Kulinda mwili.
39. "Kusindika matunda" ina maana sawa na kifungu kipi kati ya vifuatavyo?
 A Kusaga na kukamua matunda B Kukamua matunda na kuyahifadhi
 C Kukamua na kuchuja matunda D Kuyasaga matunda yaliyoiva
 E Kuyaivisha matunda na kuyasaga.
40. Umepata funzo gani kutokana na kifungu hiki cha habari?
 A Matunda hukuza akili.
 B Matunda huongeza unene.
 C Matunda hukuza akili na mwili.
 D Matunda hulinda mwili na huongeza damu.
 E Matunda hujenga mwili na huongeza joto.

SEHEMU D: USHAIRI

Soma kwa makini shairi lifuatalo kisha jibu maswali 41 - 46 kwa **kuweka kivuli katika herufi ya jibu lililo sahihi** katika karatasi yako ya kujibia.

Mtu kujitegemea, huwa jambo la lazima,
 Usipende subiria, kusaidiwa daima,
 Huwezi kuendelea, ndugu usipojituma,
 Kamwe hupati heshima, usipojitegemea.

Kama Mungu kakuumba, mzima huna kilema,
 Fedheha kuombaomba, takuwa mtu wa nyuma,
 Hutakuja kujigamba, ukikudharau umma,
 Kamwe hupati heshima, usipojitegemea.

Kazi mtu usidhani, sharti ni ya kusoma,
 Ya kuleta ofisini, na kuhesabu ndarama,
 Waweza kwenda shambani, ushike jembe kulima,
 Kamwe hupati heshima, usipojitegemea.

Utaambiwa doezi, mtu uso taadhima
 Pengine uitwe mwizi, umezoea dhuluma
 Wajapo wapelelezi, ndiwe watakuandama
 Kamwe hupati heshima, usipojitegemea.

41. Katika shairi ulilosoma neno "ndarama" lina maana ipi?
 A Mali B Pesa C Gharama D Amana E Thamani.
42. Kisawe cha neno "taadhima" ni kipi?
 A Heshima B Taashira C Dhamiri D Dhima E Dhamana.

Ukurasa wa 6 kati ya 7

43. Ujumbe unaopatikana katika shairi hili unaweza kuwasilishwa kwa methali ipi kati ya zifuatazo?
- A Mkulima ni mmoja walaji ni wengi
 B Mchagua jembe si mkulima
 C Mkulima hasahau jembe kiserema
 D Mkulima halaumu jembe lake
 E Kilimia kikizama kwa jua huibuka kwa mvua.
44. Katika shairi ulilosoma kituo bahari ni kipi?
- A Mtu kujitegemea, huwa jambo la lazima.
 B Kama Mungu kakuumba, mzima huna kilema.
 C Utaambiwa doezi, mtu uso taadhima.
 D Waweza kwenda shambani, ushike jembe kulima.
 E Kamwe hupati heshima, usipojitegemea.
45. Katika shairi ulilosoma nusu mstari una mizani ngapi?
- A Nane B Mbili C Tatu D Nne E Kumi na tano.
46. Neno "fedheha" kama lilivyotumika katika shairi hili lina maana gani?
- A Maudhi B Lawama C Adibu D Adhibu E Aibu.

SEHEMU E: UTUNGAJI

Umepewa habari yenye sentensi nne (4) zilizoandikwa bila mtiririko sahihi wa mawazo katika swali la 47 - 50. Zipange sentensi hizo ili ziwe na mtiririko wenye mantiki kwa kuzipa herufi A, B, C na D. **Weka kivuli katika herufi ya jibu sahihi** katika karatasi yako ya kujibia.

47. Ukataji miti kwa wingi kwa ajili ya ujenzi na shughuli zingine huweza kuisababishia nchi yetu ya Tanzania kuwa jangwa.
48. Kutokana na miti watu hujenga nyumba nzuri za kila namna, zinazopendeza na za kudumu.
49. Hivyo ni muhimu kwa kila mtu kupanda mti kila anapokata mti kwani nchi isiyo na miti ni sawa na mtu ambaye amevuliwa nguo.
50. Miti ina faida nyingi sana kwa binadamu.